

Ya demokrasi ya otokrasi

MEHMET GÜN08.04.2025 - 13:16
YAYINLANMA08.04.2025 - 13:16
GÜNCELLEME

A-

A+

Ana muhalefet CHP'nin cumhurbaşkanı adayı Ekrem İmamoğlu'nun diplomasının iptali ve tutuklanması ardından çoğunluğu üniversite öğrencilerinin başlattığı ve CHP'yi de önüne kattığı gösteriler, yurtdışında Türkiye'dekinden daha çok endişeye neden oluyor. Uluslararası ekonomi ve finans çevrelerinde iktidar ile muhalif kesimlerin karşı karşıya geldiği, bu durumdan ülkemizin kolay çıkamayacağı, gösteriler başarılı olursa Türkiye'nin demokrasiye, başarısız olursa çırılçıplak bir otokrasiye dönüşeceği söyleniyor. Bu endişeler nedeniyle 19 Mart haftasında, bir hafta içinde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda ilk 100 şirketin hisseleri %15'ten fazla, Türk Lirası %3'ten fazla değer kaybetti. Yüksek getiri sağlayarak ülkemize getirdiğimiz sıcak para, hızlıca ülkemizi terk etti. Merkez Bankası, zorlukla biriktirdiği döviz rezervinin önemli bir kısmını harcamak zorunda kaldı.

Atatürk'ün gençliğe hitabesinden esinlenen, çoğunluğu üniversite öğrencisi genç göstericiler de tam bu hususta güçlü bir şekilde toplumsal tartışmaya giriyorlar. Birinci ve en önemli sebepleri, devlet güçlerini elinde bulunduranların devleti demokrasiden otokrasiye evirdikleri, yani anayasal düzeni ihlal ettikleri; ikincisi ise bu amaca yönelik olarak yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin kötüye veya keyfi kullanıldığı, ifade özgürlüğü, seçme ve seçilme hakkı dahil temel hak ve özgürlüklerin kısıtlandığı endişesi. Ekrem İmamoğlu'nun diplomasının iptaliyle cumhurbaşkanı adaylığının engellenmesi ve tutuklanması, bu endişeleri ete kemiğe büründürüyor.

Hem göstericilerin endişelerini gidermek hem de her yıl önemli miktarlarda borç aldığımız uluslararası ekonomi ve finans çevrelerinde güven tazeleyebilmek için iktidar ile muhalefet arasındaki bu çatışmayı aklıselimle çözmemiz gerekiyor. Fakat ne iktidar ne de muhalefet tavrından ödün veriyor. Tersine muhalefet boykot çağrısı ile iktidar tarafı da yeni soruşturmalar açarak tutumunu sürdürüyor. Ramazan Bayramı'na rağmen tutuklanan öğrenciler serbest bırakılmadı. İmamoğlu'nun tutuklanması ve diploma iptal kararlarına karşı itiraz

süreci, makul gerekçeli kararlarla bir çözüme kavuşturulmadı. İmamoğlu hızla yakalanıp tutuklanmasına karşın hakkında aynı hızla henüz bir iddianame düzenlenmedi. Ulusal ve uluslararası kamuoyundaki “İmamoğlu cumhurbaşkanı olma ihtimali nedeniyle tutuklandı” kanaatini değiştirecek bir bilgi veya delil ortaya konulmadı. İşte bu şartlarda boykotun ve gösterilerin sürmesi, 1980’den öncekine benzer bir hal alması ve küçük bir kıvılcımla toplumsal çalkantılar ortaya çıkarması işten bile değil.

Ülkemizi bu duruma düşüren ise 2017 yılında olağanüstü hal (OHAL) şartlarında alelacele ve yeteri kadar düşünmeden oluşturulan Türk usulü cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde, cumhurbaşkanının devasa devlet gücünün tamamını tek başına ve hiçbir kısıta tabi olmadan kullanabilmesi. İlaveten Hâkimler ve Savcılar Kurulu’nun (HSK) üyelerini doğrudan ve dolaylı olarak belirlemesi ise, HSK’yi cumhurbaşkanına tam bağımlı, yargı gücünü de doğal görevi olan yürütmeyi yani cumhurbaşkanını hukukla sınırlandırma görevini yapamaz, tersine cumhurbaşkanının nüfuzuna direnemez hale getirdi. Cumhurbaşkanının, başkanı olduğu parti vasıtasıyla hâkim olması ile Meclis de bir formaliteye dönüştü! Böylece cumhurbaşkanı ülkede sınırsız güç sahibi haline geldi. Bu kadar büyük bir gücün tek bir kişinin elinde ve kontrolsüz bir şekilde toplanması, sadece bu günlerde değil değişen her iktidarda bu sorunlara neden olacak niteliktedir.

Aklîselim tek çözüm, ülkemizde hukukun kusursuz üstünlüğünü sağlamaktan ibarettir. Bunun için yargının tam bağımsız ve tarafsız olması tek başına yeterli değildir. Devasa devlet gücünü kullanan cumhurbaşkanının dengelenmesi ve hukukla sınırlandırılması şarttır. Sadece bu gün değil, iktidara kim gelirse gelsin her zaman Türkiye’nin başını ağrıtabilecek bu sorundan kurtulmamız, bunun için de en azından aşağıdakileri bir an önce gerçekleştirmemiz zorunludur.

1. En başta ve acil olarak siyasi kimliği öne çıkan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na her iki tarafın da itimat edeceği, tarafsız ve munis bir hukukçu getirilmelidir. İmamoğlu hakkındaki soruşturmalar en kısa zamanda sonuçlandırılmalı, bir an önce ya iddianame düzenlenmeli ya da takipsizlik kararları verilmelidir.
2. Sayıları 20 bine yaklaşan hâkimler arasında ayrı bir grup teşkil eden, kararları toplumsal tartışma ve güvensizliğe neden olan 700 civarındaki sulh ceza hakimlikleri kaldırılmalı, tutuklama ve sair adli tedbirlere, atılan suçlara bakmakta uzmanlaşan mahkemelerin nöbetçi hâkimleri tarafından karar verilmelidir.
3. Bağımsız ve tarafsız olması gereken yargının idaresi için toplumun tüm paydaşlarını, meslek mensuplarını, siyasetçileri temsil eden ancak kimsenin çoğunluk olmayacağı bir kurum oluşturulmalı, Adalet Bakanlığı ve HSK bu kuruma dönüştürülmelidir.
4. Adalet Bakanı ve yardımcısı HSK'de yer almamalıdır. Adalet Bakanı ve yardımcısı başta olmak üzere cumhurbaşkanı tarafından atanan başkan yardımcıları ve bakanlar, muhalefetin de kısmi katkısını zaruri kılan Meclis'ten nitelikli güvenoyu almak kaydı ile göreve başlayabilmeli, salt çoğunlukla alınacak güvensizlik oyu ile düşürülebilir olmalıdır.
5. Milli mutabakat gerektiren millî eğitim, millî güvenlik ve dış politika ile ekonomik ve sosyal politikalar konularında temel ilkeleri belirleyen ve ayrıca anayasal düzeni korumak ile sorumlu olan partilerüstü kurullar oluşturulmalı; temel toplumsal konularda iktidarlara göre değişen yönetim savrulmaları önlenmelidir.
6. Yargı kurumları ile özerk kurumlarda tarafsızlık, liyakat ve hesapverirliği güvence altına alan bir yöntem geliştirilmeli, devlet kurumlarının ahenkli çalışmasını sağlayacak sembolik yetkili bir devlet başkanlığı ihdas edilmelidir.
7. Yargı kurumlarının ve tüm özerk kurumların oluşumunda cumhurbaşkanına tanınan bütün yetkiler kaldırılmalı, bu yetkiler sembolik yetkili devlet başkanına verilmelidir.
8. Devlet başkanı yürütme işlerine müdahale edememelidir. Cumhurbaşkanının yetkileri sadece yürütme konuları ile sınırlandırılmalıdır.